

» Ἐπιτροπῆς τῆς μελέτης τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου καὶ ἀποδέχεται τὰς
 » προτάσεις τῆς Συμβουλευτικῆς καὶ Τεχνικῆς Ἐπιτροπῆς».

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.—Τὸ Πασχάλιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὑπὸ Δ. Αἰγινήτου.

Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτῆς ἡμερολόγιον τῆς νέας ἡμερομηνίας, καθ' ἣν ἡ ἑαρινῇ ἰσημερία πίπτει, ὡς ὠρίσθη αὕτη ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ. Χ.), ἤτοι τὴν 21 Μαρτίου, ἐκανονίσθησαν μὲν αἱ ἀκίνητοι ἑορταὶ ἡμῶν, συμφώνως πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν ταύτην, ὑπολείπεται ὁμοίως, πρὸς πλήρη τακτοποίησιν τοῦ Ὁρθοδόξου ἑορτολογίου, ὁ ὁμοίος κανονισμὸς καὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένων λοιπῶν κινήτων ἑορτῶν· αὗται ἑορτάζονται εἰσέτι ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας κατὰ τὸ παλαιὸν Πασχάλιον, τὸν καλούμενον Ἀλεξανδρινὸν κανόνα.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐτέθη καὶ ἐλύθη ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ Μάϊον τοῦ 1923, συνελθόντος ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Πανορθοδόξου Συνεδρίου. Κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτοῦ: αἱ κινήται ἑορταὶ θὰ καθορίζονται ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, τὸ ὅποσον θὰ ἑορτάζεται ἐφεξῆς, συμφώνως πρὸς τὰς ἰσχυροῦσας κανονικὰς διατάξεις, ἐπὶ τῇ βάσει ἀκριβῶν ἀστρονομικῶν λογισμῶν, κατὰ τὸν χρόνον τοῦ μεσημβρινοῦ, ὅστις διέρχεται διὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Τάφου, ἤτοι τὴν Κυριακὴν, ἣτις ἔπεται τῇ πρώτῃ πανσελήνῃ μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν¹.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου ὄχι μόνον εἶναι σύμφωνος πρὸς τοὺς σχετικοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπιβάλλεται καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Πράγματι, ὁ κατὰ τὴν σχετικὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ὑπὸ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν (Βιβλ. Ε', Κεφ. ΙΖ') ἀκριβῶς καθοριζόμενος κανὼν τοῦ Πάσχα εἶναι ὁ ἐξῆς: «Ἵμᾶς δὲ φυλάσσεσθε ἀκριβῶς τὴν ἰσημέριον τροπὴν τῆς ἑαρινῆς ὥρας, ἣτις γίνεται δευτέρα καὶ εἰκάδι τοῦ δωδεκάτου μηνός, ὅς ἐστι Δύστρος, ἐπιτηροῦντες ἕως εἰκάδος πρώτης Σελήνης, ὅπως μὴ ἐν ἐτέρᾳ ἑβδομάδι ἐμπέσοι ἡ τεσσαρεσκαίδεκάτη τῆς Σελήνης, καὶ πλάνης γενομένης, ἀγνοίᾳ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπιτελέσωμεν τὸ Πάσχα, ἢ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἑορτάσωμεν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναστάσιμον ἡμέραν, ἀλλ' ἐν Κυριακῇ μόνῃ». Ὅθεν, κατὰ ταῦτα, ὡς βάσις τοῦ κανονικοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ Πάσχα πρέπει νὰ ληφθῇ ἀκριβῶς ἡ ἑαρινῇ ἰσημερία καὶ ἡ ἀμέσως μετ' αὐτὴν δεκάτη τετάρτη ἡμέρα τῆς Σελήνης.

¹ Πρακτικὰ καὶ ἀποφάσεις τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου, σ. 212-3,

Τὰ αὐτὰ λέγει καὶ ὁ ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ, γράφων: «κέχρηται γὰρ (ἡ Ἐκκλησία) οὐ μόνον τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ τῆς Σελήνης, ἀλλὰ καὶ τῷ δρόμῳ τοῦ Ἥλιου . . . δι' ὃ παρατηρούμεθα μὲν τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην, ὑπερβαίνομεν δὲ τὴν ἰσημερίαν, φέρομεν δὲ ἐπὶ τὴν ἀγίαν Κυριακὴν τὸ τέλος τῆς συμπληρώσεως» (Ἐπιφ. κατὰ τεσσαρεσκ.).

Ὅμοιως ἐκφράζεται καὶ ὁ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΑΣ γράφων: «ταῦτ' ἄρα καὶ χρεὼν πάντα πιστὸν ἂν ἀκριβεῖα ζητεῖν τὴν μετ' ἰσημερίαν πανσέληνον, εἰ βούλοιοτο μὴ παραβαίνειν τὰ τῆς Ἐκκλησίας θεσμά».

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὥρισεν, ὅπως τὸ Πάσχα ἐορτάζεται: α') συγχρόνως ὑπὸ πάντων τῶν χριστιανῶν β') οὐχὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ γ') καθ' ἣν ἡμέραν ἐορτάζεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ λόγος δέ, διὰ τὸν ἑποῖον ἡ Σύνοδος ἀνέθεσεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας τὸν ὄρισμόν τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα εἶναι, ὅτι ἐκεῖ ἤκμαζε τότε ἡ ἀστρονομικὴ ἐπιστήμη καὶ, ἐπομένως, ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἀστρονόμων θὰ ὠρίζετο μετ' ἀκριβείας ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία καὶ ἡ 14^η ἡμέρα τῆς Σελήνης. Καὶ ὄντως, ἐπὶ μακρὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας, διὰ τῶν ἐκεῖ εἰδικῶν ἐπιστημόνων προσδιορίζουσα τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ Πάσχα, ἀνεκοίνου αὐτήν, διὰ τῶν Πασχαλίων λεγομένων γραμμάτων, εἰς τὰς λοιπὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ἀναθέτουσα οὕτως ἡ Σύνοδος εἰς τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀστρονόμους, ὅπως ὑπολογίζωσιν αὐτοὶ τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ Πάσχα, ἐννοεῖ, προφανῶς, ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον πρέπει νὰ ἦναι ἀκριβές, ἥτοι σύμφωνον πρὸς τὰ πραγματικὰ φαινόμενα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἐκ τῆς παρατηρήσεως αὐτῶν πορίσματα τῆς Ἐπιστήμης.

Ἡ ἡμερομηνία ὅμως τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, ἔνεκα κυρίως τῆς διαφορᾶς τοῦ ἰουλιανοῦ ἀπὸ τοῦ τροπικοῦ ἔτους, εἶναι μεταβλητή· διὸ καὶ ἐπανειλημμένως μετεβλήθη αὕτη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τοῦ Πάσχα, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πράγματι, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἡμέρα τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας ἐλαμβάνετο ἡ 25 Μαρτίου. Κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τρίτον μ. Χ. αἰῶνα, ἦτοι καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζη ὁ συντάκτης τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ἡ ἰσημερία ἐθεωρεῖτο, ὅτι ἐπιπτεν, ὡς ἀναφέρεται ἀνωτέρω ὑπ' αὐτοῦ, τὴν 22 Μαρτίου. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον, ἡ Σχολὴ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ μετ' αὐτῆς βαθμηδὸν ὀλόκληρος ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, τὰς ὑποδείξεις τῆς Ἐπιστήμης, καὶ μάλιστα τῆς Ἑλληνικῆς, ἀκολουθοῦσα, ἐγκατέλειπε τὴν 22 Μαρτίου τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν ἢ τὴν 18 Μαρτίου τῆς Ρώμης¹ καὶ ἐδέχθη τὴν 21 Μαρτίου.

Τὸ σήμερον ἐν χρήσει εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν Πασχάλιον βασιζέται

¹ Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μόνον ἀπὸ τοῦ 5^{ου}, ἐπὶ τινα χρόνον, καὶ ὀριστικῶς ἀπὸ τοῦ 6^{ου} αἰῶνος, ἐδέχθη τὸν Ἀλεξανδρινὸν ὑπολογισμόν τοῦ Πάσχα· μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἐδέχετο ὡς ἡμέραν τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας τὴν 18 Μαρτίου.

ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης ἡμερομηνίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ἦτοι ἐπὶ ἡμερομηνίας τῆς ἰσημερίας ἐσφαλμένης κατὰ 13 ὁλοκλήρους ἡμέρας. Πρὸς τοῦτοις εἰς τὸ αὐτὸ Πασχάλιον ἢ 14^η ἡμέρα τῆς Σελήνης, ὑπολογισθεῖσα κατὰ τὸν ἀρχαῖον *Κύκλον τοῦ Μέτωνος* (ὡς μετερρυθμίσθη ὑπὸ τοῦ Καλίππου), εἶναι καὶ αὐτὴ ἐσφαλμένη κατὰ 5 ἀκόμη ἡμέρας.

“Ὅθεν, ἐμμένοντες εἰς τὸ ἐσφαλμένον αὐτὸ Πασχάλιον, ἐορτάζομεν τὸ Πάσχα συνήθως πολὺ βραδύτερον, ἐνίοτε μάλιστα κατὰ ἓνα ὁλόκληρον μῆνα βραδύτερον τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἡμέρας, ἦτοι ἐνίοτε οὐχὶ μετὰ τὴν πρώτην, ὡς ὀρίζει ὁ Πασχάλιος κανὼν, ἀλλὰ μετὰ τὴν δευτέραν ἑαρινὴν πανσέληνον. Οὕτω δέ, δὲν παραβαίνομεν μόνον τὰς περὶ τοῦ Πασχαλίου διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου τὴν ἐντολήν, ὅπως ἐορτάζωμεν τὸ Πάσχα *συγχρόνως* μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ὀρθῶς μεταρρυθμίσασα ἐσχάτως τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον αὐτῆς οὕτως, ὥστε ἡ ἀκριβοῦς ἑαρινὴ ἰσημερία νὰ πίπτῃ τὴν 21 Μαρτίου, ὀφείλει, διὰ νὰ μὴ ἀντιφάσκη πρὸς ἑαυτὴν καὶ μὴ προσκρούῃ πρὸς τὸν σχετικὸν Ἀποστολικὸν κανόνα καὶ τὰς ἐντολάς τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ διατελῇ ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν, νὰ κανονίσῃ καὶ τὸ Πασχάλιον αὐτῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀκριβοῦς ἡμερομηνίας τῆς ἰσημερίας καὶ τῆς μετ’ αὐτὴν ἀκριβοῦς 14^{ης} ἡμέρας τῆς Σελήνης. Δὲν εἶναι δὲ ἡ πρώτη φορά, καθ’ ἣν ἡ Ἐκκλησία πρόκειται καὶ ὀφείλει νὰ μεταβάλῃ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἰσημερίας· τὸ ἔπραξε καὶ ἄλλοτε, καθ’ ἃ εἶδομεν ἀνωτέρω, καὶ ἐπανειλημμένως, κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας καὶ μάλιστα κατ’ εἰσῆγησιν καὶ ἐκ πρωτοβουλίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Πρὸς τοῦτο τὸ Πανορθόδοξον Συνέδριον ἀνέθεσεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον νὰ παρακαλέσῃ τὰ Ὀρθόδοξα Ἀστεροσκοπεῖα Ἀθηνῶν, Βελιγραδίου, Βουκουρεστίου καὶ Πετροπόλεως, ὅπως καταρτίσωσι πίνακας τοῦ Πασχαλίου, πρὸς χρῆσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Συνεπεῖα τῆς ἀποφάσεως ταύτης, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπηύθυνε, κατ’ Αὐγούστον τοῦ 1924, ἐγκύκλιον, διὰ τῆς ὁποίας παρεκάλει ἵνα, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν τριῶν ἄλλων συναδέλφων, προδῶμεν, τὸ ταχύτερον, εἰς πλήρωσιν τῆς ἀνάγκης ταύτης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατόπιν τῆς τοιαύτης προσκλήσεως ὑπελογίσασαμεν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γνωστοῦ Πασχαλίου κανόνος, κατὰ χρόνον τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ, διὰ μίαν πεντηκονταετίαν (1925-1974) καὶ ἀπεστείλαμεν, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1924, εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, τὸν Πίνακα τοῦ νέου Πασχαλίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετ’ ἐκθέσεως περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας καὶ τῶν σχετικῶν ἐπ’ αὐτοῦ παρατηρήσεων ἡμῶν.

Τοῦ Πίνακος τούτου τὸ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925 μέχρι τοῦ 1950 τμήμα ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΝΕΟΝ ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἔτος	Σελήνη 14 ἡμερῶν	Νέον Πάσχα	Καθολικὸν Πάσχα	Ἰουδαϊκὸν Πάσχα	Σημειώσεις
1925	7 Ἀπρ. 22 ^ω	12 Ἀπριλίου	12 Ἀπριλίου	9 Ἀπριλίου	
1926	28 Μαρτ. 6 ^ω	4 Ἀπριλίου	4 Ἀπριλίου	30 Μαρτίου	
1927	16 Ἀπριλ. 4 ^ω	17 ἢ 24 Ἀπριλ.	17 Ἀπριλίου	17 Ἀπριλίου	Σύμπτωσις μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ
1928	4 Ἀπρ. 13 ^ω	8 Ἀπριλίου	8 Ἀπριλίου	5 Ἀπριλίου	
1929	24 Μαρτ. 22 ^ω	31 Μαρτίου	31 Μαρτίου	25 Ἀπριλίου	
1930	12 Ἀπρ. 19 ^ω	13 ἢ 20 Ἀπριλ.	20 Ἀπριλίου	13 Ἀπριλίου	Σύμπτωσις μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ
1931	2 Ἀπρ. 4 ^ω	5 Ἀπριλίου	5 Ἀπριλίου	2 Ἀπριλίου	
1932	21 Μαρτ. 13 ^ω	27 Μαρτίου	27 Μαρτίου	21 Ἀπριλίου	ἢ 24 Ἀπριλ. ἂν ληφθῇ ἡ ἀλη- θῆς 14ῃ ἡμέρᾳ τῆς Σελήνης.
1933	9 Ἀπρ. 10 ^ω	16 Ἀπριλίου	16 Ἀπριλίου	11 Ἀπριλίου	
1934	29 Μαρτ. 19 ^ω	1 Ἀπριλίου	1 Ἀπριλίου	31 Μαρτίου	
1935	17 Ἀπρ. 17 ^ω	21 Ἀπριλίου	21 Ἀπριλίου	18 Ἀπριλίου	
1936	6 Ἀπρ. 1 ^ω	12 Ἀπριλίου	12 Ἀπριλίου	7 Ἀπριλίου	
1937	26 Μαρτ. 10 ^ω	28 Μαρτίου	28 Μαρτίου	27 Ἀπριλίου	
1938	14 Ἀπρ. 8 ^ω	17 Ἀπριλίου	17 Ἀπριλίου	16 Ἀπριλίου	
1939	3 Ἀπρ. 17 ^ω	9 Ἀπριλίου	9 Ἀπριλίου	4 Ἀπριλίου	
1940	23 Μαρτ. 1 ^ω	24 Μαρτίου	24 Μαρτίου	23 Ἀπριλίου	
1941	10 Ἀπρ. 23 ^ω	13 Ἀπριλίου	13 Ἀπριλίου	12 Ἀπριλίου	
1942	31 Μαρτ. 8 ^ω	5 Ἀπριλίου	5 Ἀπριλίου	2 Ἀπριλίου	
1943	19 Ἀπρ. 5 ^ω	25 Ἀπριλίου	25 Ἀπριλίου	20 Ἀπριλίου	
1944	7 Ἀπρ. 14 ^ω	9 Ἀπριλίου	9 Ἀπριλίου	8 Ἀπριλίου	
1945	27 Μαρτ. 23 ^ω	1 Ἀπριλίου	1 Ἀπριλίου	29 Μαρτίου	
1946	15 Ἀπρ. 20 ^ω	21 Ἀπριλίου	21 Ἀπριλίου	16 Ἀπριλίου	
1947	5 Ἀπρ. 5 ^ω	6 Ἀπριλίου	6 Ἀπριλίου	5 Ἀπριλίου	
1948	24 Μαρτ. 14 ^ω	28 Μαρτίου	28 Μαρτίου	24 Ἀπριλίου	
1949	12 Ἀπρ. 12 ^ω	17 Ἀπριλίου	17 Ἀπριλίου	14 Ἀπριλίου	
1950	1 Ἀπρ. 20 ^ω	2 ἢ 9 Ἀπριλ.	9 Ἀπριλίου	2 Ἀπριλίου	Σύμπτωσις μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ

Πρὸς σύνταξιν τοῦ Πίνακος τούτου μετεχειρίσθη τὴν μέσσην κίνησιν τῆς Σελήνης ἢ μέθοδος αὕτη, ἣτις εἶναι ἡ μόνη, τῆς ὁποίας ἐγένετο ἀνέκαθεν χρήσις πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ Πασχαλίου Πίνακος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι καὶ ἡ μόνη ταχεῖα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐπαρκῶς ἀκριβῆς διὰ τὸν προκείμενον σκοπὸν. Διὰ τρία μόνον ἔτη, τὰ 1932, 1951 καὶ 1970, καθ' ἃ ἢ διὰ τοῦ ἀκριβοῦς λογιμοῦ εὐρισκομένη ἀληθῆς 14^η ἡμέρα τῆς Σελήνης πίπτει ὄχι μόνον πρὸ τῆς ἀντιστοίχου μέσης, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀληθοῦς ἐαρινῆς ἰσημερίας, διὰ μόνον τὰ τρία ταῦτα ἔτη καθίσταται ἀναγκαῖον νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸν λεπτομερῆ λογιμὸν. Ἐὰν λοιπὸν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιμείνῃ εἰς τὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀληθοῦς θέσεως τῆς Σελήνης ὑπολογισμὸν τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα καὶ οὐχὶ διὰ τῆς μέσης, τὴν ὁποίαν μετεχειρίζετο καὶ αὕτη, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι μέχρι τοῦδε, τότε

αί ήμερομηνίαί αὐτοῦ διὰ τὰ ἐν λόγῳ ἔτη πρέπει νὰ βασισθῶσιν ἐπὶ τῆς ἐπομένης 14^{ης} ἡμέρας τῆς Σελήνης.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, τῇ προτάσει τοῦ Ρωμοῦνου συναδέλφου κ. Κοκουλέσκου, μετὰ προηγουμένην ὁμοίαν πρότασιν καὶ τοῦ Σέρβου καθηγητοῦ κ. Μιλάνκοβιτς, ἀπέστειλε νέαν ἐπιστολήν, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1924, διὰ τῆς ὁποίας προέτεινεν, ὅπως ἡ σύνταξις τοῦ Πασχαλίου Πίνακος διεξαχθῆ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν τεσσάρων Ὀρθοδόξων ἐπιστημόνων, συνεργουμένων ἐν Βουκουρεστίῳ κατὰ τὸν κ. Κοκουλέσκο ἢ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν κ. Μιλάνκοβιτς, πάντως ὅμως τὸ ταχύτερον, ἵνα ὑπάρχη ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος πρὸς ἔγκαιρον κοινοποίησιν εἰς τὰς Ἐκκλησίας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καί, ἐπομένως, καταστῆ δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπομένου. Πρὸς τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον εἶχεν ἀποφασίσει τὴν σύγκλησιν, κατὰ τὸ 1925, Πανορθοδόξου Συνόδου καὶ ἀνακοινώσει τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας.

Ἡ συνεργασία ὅμως ἡμῶν αὕτη, διὰ διαφόρους λόγους, δὲν ἐπετεύχθη καὶ τὸ ζήτημα ἔμεινεν ἔκτοτε ἐκκρεμὲς μέχρι τοῦδε. Ἐν τούτοις, τὸν Πασχάλιον Πίνακα ὑπελόγισαν χωριστά, πλὴν ἡμῶν, καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου κ. Μιλάνκοβιτς, βραδύτερον δέ, ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωμουνίας, καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου κ. C. Chiricesco. Ὁ πρῶτος ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1924, ὁ δὲ δεῦτερος τὸν ὑπέβαλε τὸν Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ρωμουνίας, μεθ' ὧν τῶν σχετικῶν ὑπολογισμῶν καὶ λοιπῶν ἀναγκαίων στοιχείων, εἰς μακρὸν ὑπόμνημα, δημοσιευθὲν γαλλιστὶ ἐν Βουκουρεστίῳ τῇ 1925. Ἡ Ρωμουνικὴ Ἐκκλησία, ἐγκρίνασα τὸ ἔργον τοῦτο, προέβη ἤδη, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Πίνακος αὐτοῦ, ἑορτάσασα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους τὸ Πάσχα καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτωμένας λοιπὰς κινήτας ἑορτάς συμφώνως πρὸς αὐτόν.

Μεταξὺ τοῦ ἡμετέρου Πίνακος καὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Chiricesco δημοσιευθέντος ὑπάρχουν ἐλάχισται μόνον διαφοραί, προερχόμεναι οὐχὶ ἐκ διαφορῶν ἢ σφαλμάτων τοῦ λογιμοῦ, ἀλλ' ἐκ διαφορᾶς τῆς λαμβανομένης ὡς βάσεως σεληνιακῆς φάσεως. Πράγματι, ὁ κ. Chiricesco, καθὼς καὶ ἕτερος τῶν ὀρθοδόξων συναδέλφων, λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τοῦ Πάσχα οὐχὶ τὴν 14^{ην} ἡμέραν τῆς Σελήνης, ὡς ἀπαιτεῖ, καθ' ἃ εἶδομεν ἄνωτέρω, ὁ σχετικὸς κανὼν, τὸν ὅποιον ἀπαρεγκλίτως ἠκολούθησε μέχρι τοῦδε ἡ Χριστιανικὴ ἐν γένει Ἐκκλησία, ἀλλ' ὡς κοινῶς, χάριν συντομίας κατὰ προσέγγισιν λέγεται καὶ γράφεται, τὴν ἡμέραν τῆς πανσελήνου, ἣτις συμβαίνει κατὰ 18 περίπου ὥρας βραδύτερον. Οὕτω π. χ. κατὰ τὰ ἔτη 1928, 1829, 1930, 1932, 1933, 1934 (σ. 40) ἡ τοιαύτη βάσις λαμβάνεται κατὰ μίαν ἡμέραν βραδύτερον τῆς κανονικῆς. Καὶ δὲν ἐπιδρᾷ μὲν πάντοτε τὸ σφάλμα αὐτὸ ἐπὶ

τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἔτη, καθ' ἃ τοῦτο δύναται νὰ ἐπιβραδύνῃ κατὰ μίαν ἐβδομάδα τὴν ἑορτὴν αὐτοῦ καὶ ἄλλα, καθ' ἃ δυνατόν νὰ ληφθῆ αὕτη κατὰ ἓνα περίπου μῆνα ἐνωρίτερον τῆς ἀκριβοῦς, ὅταν ἡ μὲν πανσέληνος πίπτῃ μετὰ, ἢ δὲ 14^η ἡμέρα πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας.

Ὡς πρὸς τὰ ἔτη 1927, 1930, 1950 καὶ 1954 (πίναξ σ. 43), ἡ κατὰ μίαν ἐβδομάδα ἐπιβράδυνσις ἐπιτρέπεται ἴσως, συνεπεία τῆς συμπτώσεως τῆς ἡμέρας τοῦ ἡμετέρου Πάσχα μετὰ τῆς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ. Πράγματι, κατὰ τὴν ἄνω σχετικὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου καὶ συμφώνως πρὸς τὸν Ζ'. Ἀποστολικὸν κανόνα, καθ' ὃν: «εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὴν ἁγίαν τοῦ Πάσχα ἡμέραν, πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καθαιρεῖσθω» ὡς καὶ συμφώνως πρὸς τὸν κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου (341), καθ' ὃν: «εἰ δὲ τις τῶν »προεστώτων τῆς Ἐκκλησίας . . . . μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον (τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου) »τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν καὶ ταραχῇ τῶν Ἐκκλησιῶν ἰδιάζειν καὶ μετὰ »τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελεῖν τὸ Πάσχα, τοῦτον ἢ Ἁγία Σύνοδος ἐντεθεῖν ἤδη ἀλλό- »τριον ἔκρινε τῆς Ἐκκλησίας . . . .» ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀποφεύγουσα τὴν σύμπτωσιν ταύτην, ἀναβάλλει, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κατὰ μίαν ἐβδομάδα τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα. Ὅθεν, ἐὰν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀποφασίση αὕτη νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἐν λόγῳ σύμπτωσιν, αἱ ἐν τῇ σ. 43 ἡμερομηνίαι τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, παρὰ τὸ σφάλμα τῆς ὡς βάσεως ἐν τῷ ὑπολογισμῷ ληφθείσης πανσελήνου, ἀντὶ τῆς 14^{ης} ἡμέρας τῆς Σελήνης, ἔχουσι καλῶς.

Ὁ κ. Chiricesco εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἔργον αὐτοῦ, ὁσάκις τὸ ἡμέτερον Πάσχα πίπτῃ πρὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, μεταθέτει αὐτὸ εἰς τὴν ἐπομένην πανσέληνον, πλὴν τῶν ἐτῶν, καθ' ἃ διὰ τῆς μεταθέσεως ταύτης θὰ ἐπιπτε τοῦτο πέραν τῆς 25 Ἀπριλίου, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ἑορτῆς ταύτης, ἐπιβεβλημένον, ὡς λέγει, ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου (σ. 43-44). Οὕτω π. χ. εἰς τὸν πίνακα τῆς σελ. 43, ὡς ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1932 ἀναγράφεται ἡ 24 Ἀπριλίου, ἀντὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπολογισμοῦ, διὰ τῆς μέσης θέσεως τῆς Σελήνης, διδομένης 27 Μαρτίου, οὐχὶ διότι, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ ἀληθὴς θέσις αὐτῆς ἐπιβάλλει τοῦτο, ἀλλὰ διότι, κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ, τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα πίπτει τὴν 21 Ἀπριλίου. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ ἔτη 1948 (ἡ 25 Ἀπριλίου ἀντὶ τῆς 28 Μαρτίου) καὶ 1951 (ἡ 22 Ἀπριλίου ἀντὶ τῆς 25 Μαρτίου). Τοῦναντίον δέ, κατὰ τὰ ἔτη 1929 καὶ 1940, ὁ κ. Chiricesco δὲν ἐφαρμόζει τὸν κανόνα τοῦτον, ἀν καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον τὸ Ἰουδαϊκὸν Πάσχα πίπτει τὴν 25 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον τὴν 23 Ἀπριλίου, ἦτοι κατ' ἀμφοτέρα τὰ ἔτη ταῦτα μετὰ τὸ ἡμέτερον, διότι, ὡς γράφει (σ. 43, διὰ τῆς μεταθέσεως ταύτης τὸ Πάσχα ἡμῶν θὰ ἐπιπτε τὴν 28 Ἀπριλίου, ἦτοι «πέραν τοῦ ἐν Νικαίᾳ ταχθέντος ἐσχάτου ὀρίου τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα».

Ἐὰν οἱ κανόνες οὗτοι γείνωσι δεκτοὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ πίναξ τῆς σελ. 43 ἔχει καλῶς, αἱ δὲ ἐν αὐτῇ ἡμερομηνίαὶ τοῦ Πάσχα ταυτίζονται ἐντελῶς πρὸς τὰς τοῦ ἡμετέρου, τὸν ὅποιον, ὡς εἶπομεν ἤδη, πρὸ πολλοῦ ἀπεστείλαμεν εἰς τὸ Οἴκου-μενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅταν ληφθῶσι καὶ ἐν αὐτῇ αἱ ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κανόνων τούτων διὰ τὰ σχετικὰ ἔτη μεταβολαί.

Ἄλλ' ἐπὶ τῶν κανόνων τούτων, τοὺς ὁποίους, ὡς γνωστόν, οὔτε ἡ Καθολικὴ, οὔτε ἡ Διαμαρτυρομένη Ἐκκλησία τηροῦσιν ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς: Ἡ ἀναβολὴ κατὰ μίαν ἐβδομάδα, ἐν περιπτώσει συμπτώσεως μετὰ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, ἔχει βεβαίως λόγους τινὰς καὶ ἴσχυσε πάντοτε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, συμφώνως πρὸς τὰς ἄνω διατάξεις αὐτῆς· διὸ καὶ ἡμεῖς σημειοῦμεν αὐτὴν διὰ διπλῶν ἡμερομηνιῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πίνακι, ἀφίνοντες τὴν περὶ αὐτῆς ὀριστικὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν εἰς τὴν ἀρμοδίαν πρὸς τοῦτο Ἐκκλησίαν. Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι καὶ αὕτη εἶναι τοῦλάχιστον συζητήσιμος, ἂν μὴ σφαλερά, ἐὰν πρόκειται οὐχὶ περὶ τοῦ τὸ πάλαι κατὰ τὰς διατάξεις τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας ἑορταζομένου ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων Νομικοῦ Φάσκα, εἰς τὸ ὅποιον μετὰ λόγου¹, ἀναφέρονται βεβαίως αἱ σχετικαὶ διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' εἰς τὸ σύγχρονον Ἰουδαϊκὸν Πάσχα, πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ ὁποίου οὐδὲν κῦρος διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ἔχοντας, οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ἔχει νὰ συμμορφοῦται αὕτη. Τοῦναντίον δέ, συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τοὺς Ἰουδαίους πλανωμένους· καθὼς δὲ γράφει ἡ ἀνακοινώσασα αὐτὰς εἰς τὰς διαφορὰς Ἐκκλησίας ἐγκύκλιος τοῦ Μ. Κωνσταντίνου: «τίνος χάριν τούτοις ἐπόμεθα, οὐς δεινὴν πλάνην νοσεῖν ὠμολόγηται»; Ὅθεν ἡ ἐκ λογιστικῆς ἢ ἀστρονομικῆς πλάνης ἢ παραβάσεως τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας προερχομένη σύμπτωσις, ἄσχετος οὔσα πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν Διατάξεις, δὲν πρέπει, φρονοῦμεν, νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ δὲν ἐπιβάλλει τὴν ἀναβολήν.

Ἄλλ' ἡ ἀναβολὴ τοῦ ἡμετέρου Πάσχα εἰς ἐπομένην πανσέληνον, ὅταν τοῦτο πίπτῃ πρὸ τοῦ ἐσφαλμένως ὑπολογιζομένου Ἰουδαϊκοῦ καὶ ἡ μὴ ἀναβολὴ αὐτοῦ, ὅταν κατὰ τὴν αὐτὴν περίπτωσιν, διὰ τῆς ἀναβολῆς, πίπτῃ μετὰ τὴν 25 Ἀπριλίου, εἶναι ζητήματα, τὰ ὁποῖα, κατὰ μείζονα λόγον, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μόνην αὐτὴν, ἀπόκειται νὰ ἐξετάσῃ καὶ λύσῃ. Ἐν τούτοις, ἐὰν ἐπιτρέπηται νὰ ἔχωμεν γνώμην

¹ Τὸ Νομικὸν Φάσκα, τὸ ὅποιον εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἡμετέρου, ἐωρτάσθη, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, πρὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅστις «τῇ μὲν τρισκαίδεκαταίᾳ παρεδόθη, τῇ δὲ τεσσαρεσκαίδεκαταίᾳ ἐσταυρώθη, ἐν τριημέρῳ ἀναστάς, τοῦτέστι, τῇ ἐκκαίδεκάτῃ κατὰ Σελήνην, ἣτις ἐρέθη τότε ἐν Κυριακῇ, ὡς καὶ τῶν εὐαγγελίων ἔχει παρατήρησις» (Πασχάλιος Πρόλογος Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας).

τινά σχετικήν, θὰ ἐλέγομεν τὰ ἐξῆς: Ἐάν, ἐξ ἐσφαλμένων ὑπαλογισμῶν, οἱ Ἰουδαῖοι ἐξακολουθήσωσι νὰ ἀπομακρύνωνται ἔτι μᾶλλον τῆς ἀκριβοῦς, κατὰ τὴν σχετικὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα αὐτῶν, ὑποχρεοῦται ἄραγε ἐντεῦθεν καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία νὰ παρακολουθῇ αὐτοὺς εἰς τὴν πλάτην των καὶ νὰ ἐορτάζῃ καὶ ἐκεῖνη τὸ Πάσχα ἐσφαλμένως πέραν τῆς ἀκριβοῦς ἡμέρας πρὸς τὸ θέρος, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐορτάσῃ αὐτὸ μετ' αὐτούς; Ὅτι ἐλέχθη ἀνωτέρω περὶ τῆς ἔνεκα συμπτώσεως ἀναβολῆς, ἰσχύει, προφανῶς, καὶ διὰ τὴν ἐν λόγῳ περίπτωσιν ὅθεν καὶ ἡ συνεπεία ταύτης ἀναβολῆ, νομίζομεν, ὅτι δὲν ἐπιβάλλεται.

Ἀφ' ἐτέρου, ἡ γνώμη τοῦ κ. Chiricesco, καθ' ἣν, ὅταν διὰ τῆς ἀναβολῆς εἰς τὴν ἐπομένην πανσέληνον, τὸ Πάσχα ἡμῶν πίπτῃ μετὰ τὴν 25 Ἀπριλίου, δὲν ἐπιτρέπεται αὕτη, δὲν μοι φαίνεται ὀρθή, ὡς οὐδαμοῦ στηριζομένη. Τὸ ἐν σελ. 43 λεγόμενον, ὅτι ἐν Νικαίᾳ ἐτάχθη τοιοῦτο ὄριον, δὲν εἶναι, νομίζω, ἀκριβές. Ὡς γνωστόν, ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος οὐδένα κανόνα καὶ οὐδὲν ὄριον τοῦ Πάσχα ἔταξεν τὸν ὄρισμὸν τοῦ Πάσχα, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς σχετικῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἀνέθεσεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας, συμφώνως πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν. Τὰ δὲ ὄρια μετὰ τῆς 22 Μαρτίου καὶ τῆς 25 Ἀπριλίου προκύπτουσιν ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν ὀλοκλήρῳ τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἰσχύοντος κανόνος τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ Πάσχα· ὅταν ὅμως ὁ κανὼν αὐτὸς δὲν ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς, τότε, ἀναγκαίως, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ προκύπτον ἔσχατον ὄριον μετατίθεται ἀναλόγως. Ὅθεν καὶ ἐὰν ὑφίσταται λόγος, συνεπεία τοῦ ὁποίου νὰ ἀναβάλλεται τὸ ἡμέτερον Πάσχα, ὅταν πίπτῃ πρὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, οὐδὲν κώλυμα ὑφίσταται καὶ οὐδὲν ἐπιβάλλει, νομίζω, νὰ μὴ ἐφαρμόζηται τὸ αὐτὸ καὶ ὅταν ἀκόμη οὕτω τὸ ἡμέτερον Πάσχα πίπτῃ μετὰ τὴν 25 Ἀπριλίου. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ἐπαναλαμβάνω, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπόκειται νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίσῃ ἀρμοδίως.

Τὸ ἐν λόγῳ ἔργον τοῦ διακεκριμένου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βουκουρεστίου καὶ μέλους τῆς ἐκεῖ Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν διαρρύθμισιν τοῦ ἡμερολογίου, καθ' ἑαυτὸ σπουδαῖον, καθίσταται ἀξίον μείζονος προσοχῆς, ὅχι μόνον διότι ἐτέθη ἤδη εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ μεγάλου τμήματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς Ρωμουνικῆς, ἀλλὰ καὶ διότι εὐλόγως ἐζητήθη παρ' αὐτῆς ἢ περὶ τούτου κρίσις τῆς κεφαλῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καί, ἐπομένως, θέλει ληφθῆ, κατ' ἀνάγκην, καὶ αὐτὸ ὑπ' ὄψιν καὶ συζητηθῆ μετὰ τῶν λοιπῶν ὑπὸ Ὁρθοδόξων ἐπιστημόνων συνταχθέντων καὶ ἐκεῖ ἤδη ὑποβληθέντων ἢ ὑποβληθησομένων, κατὰ τὴν προσεχῇ Πανορθόδοξον Σύνοδον. Ἐντεῦθεν, τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τοῦ ἀπὸ 4 Αὐγούστογ 1826 ἐγγράφου αὐτοῦ, ἐζήτησε τὴν ἐπ' αὐτοῦ γνωμοδότησιν ἡμῶν, τὴν ὅποιαν, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω σκέψεις συνταχθεῖσαν, ἀπεστείλαμεν ἤδη εἰς δύο ἀλληλοδιαδόχους ἐκθέσεις.

Καθ' ἃ δὲ ἀνεκοινώθη ἡμῖν, διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Νοεμβρίου 1926, πατριαρχικοῦ γράμματος, ἡ ἔκθεσις ἡμῶν ἀναγνωσθεῖσα ἐν συνεδρίᾳ τῆς ἐκεῖ Ἱεράς Συνόδου, ἀπεστάλη, κατ' ἀπόφασιν αὐτῆς, εἰς τὸν Μ. Πατριάρχην Ρωμουσίας, ὡς ἀπάντησις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.